
Již dávno nejde jen o plagiáty

Již dávno nejde jen o plagiáty

9.10.2009, rubrika: Názory, strana: 13, autor: Michal Stehlík

Nestává se příliš často, aby se problémy akademického světa objevovaly na prvních stránkách celostátního tisku. Problémy plzeňské právnické fakulty však tento trend jistého nezájmu narušily a již po několik týdnů plní veřejný prostor. Možná však nejde pouze a jen o konkrétní (byť závažné) problémy konkrétní fakulty, jde o celý obraz (i stav) naší akademické půdy. Navíc v období, kdy se již nejméně druhým rokem poměrně vášnivě diskutuje o reformě terciárního vzdělávání.

Je proto jen otázkou, kdo z reformátorů se rozhodne zvednout obecný dotaz, zda není problém v podstatě systému fungování a organizace vysokoškolského prostředí.

Osobně se obávám, že v některých aspektech se skutečně o obecnější problém jedná. Vidím zde přitom dva významné určující momenty, jeden výrazně negativní a druhý z mé strany snad na první pohled až nemístně optimistický.

Ten jednoznačně negativní vidím v umanuté tezi o nutnosti co největšího počtu vysokoškolsky vzdělaných občanů tohoto státu. Je zřejmé, že schopnost vystudovat vysokou školu je omezena na jisté procento populace.

Pokud hovoříme o potřebných desítkách procent, pak bychom měli zároveň přiznat, že již kvalitativně nepůjde o vzdělání, které jako vysokoškolské doposud cítíme. Dále si pak musíme stejně tak přiznat, že je nutné vysokoškolské instituce jednoznačně diferencovat a vymezit jim především onu kvalitativní hranici. Nyní jsme totiž bohužel v situaci, kdy je pro pracovní trh vcelku jedno, zda dotyčný absoluuje svá studia na tzv. kamenné univerzitě v jednom z tradičních center, či v čistě regionální škole, navíc třeba založené jen několik málo let před koncem 20. století. Hra na nutnou kvantitu samozřejmě nepřímou vede k tomu, že méně schopní začínají ve stále větší míře obcházet studijní povinnosti, a to je již jen první krok k podvádění, plagiátům a zcela nestandardnímu průběhu studia.

Můj zdánlivě nemístný optimismus pak vychází z dosavadního systému řízení vysokých škol, jejich autonomie a schopnosti vnitřního ozdravného procesu ve chvílích krizových situací. V rámci připravované reformy postavené na Bílé knize terciárního vzdělávání jsme totiž konfrontováni s poměrně ostrým názorem o nutnosti omezit stávající autonomii, přesunout pravomoci z akademických senátů na správní rady, sestavené především z tzv. externích aktérů – politiků, byznysmenů a úředníků.

Tato změna by prý měla zpružnit řízení a zamezit jistému „sebezahledění“ akademických pracovišť. Není pro mě lepší doklad pochybnosti podobné teze v našem konkrétním prostředí nežli poslední plzeňské události.

Opravdu chceme vpustit na akademickou půdu do klíčových rolí aktéry, kteří začnou na jedné straně privatizovat jednu z posledních svobodných kapitol rozpočtu, na straně druhé budou mít dosah i na (v jejich očích) „komoditu“ vysokoškolských titulů?

Zachovejme i pro budoucnost vysokým školám jejich autonomii, zkusme i v této skeptické zemi postupovat v duchu Gadamerovy teze o nutné „důvěře v důvěryhodné“ – v tomto případě důvěře v akademickou sféru. I přes fatální plzeňský případ věřím totiž v uzdravení i této konkrétní akademické půdy.

Na závěr si neodpustím obsáhlejší citát z pera Karla Čapka, který v roce 1937 hovořil o vztahu akademické půdy a moci takto: „Jednou bude v kulturních dějinách světa napsána dost zahanbující kapitola o tom, jak byla ve 20. století z tolika a tolika univerzit a vědeckých ústavů... vypuzena svoboda myšlení a univerzalita duchovního poslání; jak tyto univerzity a instituce přijaly politickou služebnost...; jak se mohly přetřhnout samou horlivostí, aby se staly děvkami dočasných režimů a jejich ideologií; jak za mísu čočovice zaprodaly své veliké, slavné prvorozenství a urozenství, nezávislost na jakékoliv autoritě, svobodu ducha a všelidství pravdy.“

Neopakujme tolikrát opakované chyby – a to se týká jak nás, v akademické obci, tak těch, kteří vládou aktuální (avšak vždy dočasnou) politickou mocí.